

ten und Excursionen. Zu den ersteren können auch Zöglinge des ersten Jahrganges beigezogen werden“.

Tako zaukazuje „organisationsstatut“.

Pač mu je neka opazka pridejana, in ta opazka menda velja prav za našo preparandijo. Glasi se namreč tako: „An einzelnen Lehrer-Bildungsanstalten kann dieser Unterrichtsgegenstand mit Genehmigung des Unterrichtsministers entfallen.“ Tako je res v Ljubljani! Učitelj pripravnikov, ki kedaj imajo biti učitelji na napredovalnih šolah, mora biti sam strokovnjak, mora vsled „organisationsstatuta“ v stanu biti teoretično in praktično podučevati v vseh razdelkih poljedelstva in gospodarstva sploh. V Ljubljani ni tega. Učitelj, ki je za to nastavljen, je le učitelj natoroznanstva in ne more se zahtevati od njega, da bi podučeval o predmetih, ki so mu popolno tuji. Iz tega je razvidno, da, če hočemo na bolje priti, moramo popraviti pri koreniki začetki; učitelji, ki pridejo na deželo, morajo biti sami dobro podučeni, da morejo druge podučevati. Jaz sicer ne trdim, da bi se v ljudskih šolah že v prvih razredih v kmetijstvu podučevalo. Ta nauk je le za odraščeno mladino in je na pravem mestu le v nadaljevalnih šolah.

„Plodi najboljo in najlepšo živino z najboljo in najlepšo in vsikdar enako ter stanovitno od rodú do rodú.“

Spisal prof. Povše.

To zlato vodilo podaja nam skušeni pisatelj knjige „Umna živinoreja“, katera je le še vse premalo širjena med slovenskimi živinorejci, gosp. dr. Bleiweis.

Da sem ta stavek izbral za povod temu spisu, imam tehtne vzroke z ozirom na to, da naša živinoreja, posebno govedoreja, le zelo počasi napreduje. „Novice“ so uže v mnogih člankih povdarjale, da prav v hlevu ima naš gospodar še svoje zaslombe, zato je pač naravno, da se ta steber dobro utrdi in popolnem izdeli.

A temu ni tako.

Kako malo se po kmetih ravna po navedenem vodilu; dovolj je večini gospodarjev, da ima tele 4 noge, ali kakemu boljšemu živinorejcu, da je lepe postave, malo ali celó nič pa se ne ozira na notranje lastnosti, in prav te so najvažnije. Ali ni žalostno videti v večih kmetijah, da nimajo za svojo družino dovolj mleka, čeravno imajo po več krav v hlevu? Ali ni mar mleko jako zdravo, tečno jedilo? Koliko bi se prihranilo zabele, ko bi imeli dovolj mleka, s katerim bi polivali žgance in v njem kuhali kašo namesti bogate zabele. Koliko dobička bi došlo našim živinorejcem, ako bi imeli dobre molzne krave namesti sedanjih slabih, katere tudi hočejo žreti, in morda nič veliko manj ne dobé piče od take krave, ki mnogo mleka daje.

V hlevu naše šolske kmetije imam pač lepo priliko to opazovati. Poleg Pincgavke stoji „Plavka iz Kranjskega“. Obe ste blizo enako veliki in obe dobivata popolno enako krmo v enaki meri. Prva na leto molze 3000 litrov, druga le 1300. Kak razloček pri enakem oskrbovanju! Številke govore in jasno obsojujejo živinorejce, ki se ne ravna po gori navedenem zlatem vodilu.

Na kaj pa mora slehern gospodar paziti in v čem prav za prav obstoji umno gospodarstvo? Gotovo v tem, da ima čistih dohodkov, kolikor je sploh mogoče pridobiti iz gospodarstva. Če torej redim kravo slabo mlekarico, ki mi daje 1300 litrov mleka, težko, da mi daje čistih dohodkov po odbitih vseh stroških za senó, slamo, nastil, strežbo itd. Ako pa dobim od krave

poleg teh 1300, še 1700, ali, recimo, le 700 litrov, je to uže zdaten pripomoček do večega dobička. Vzemimo, da krava s 1300 litri splača stroške, pa takoj vidimo, da, ko bi krava namesto 1300 še 700 litrov, toraj 2000 litrov na leto molzla, onih 700 litrov le po 5 krajc. zaračunanih daje 35 gold. več dobička, in to je gotovo čisti dobiček.

Slišim pa uže kakega gospodarja ugovarjati, da kaj jim pomaga, če imajo krave veliko mleka, saj se ne more prodati po kmetih. Res, pogostoma sem slišal take prazne besede! Dragi! ali ne moreš iz mleka napravljati masla in sira in če sam nimaš dovolj mleka za napravo sira, ali res slovanski gospodarji nikdar ne bomo posnemali drugih naprednih dežel, katere si pomagajo sè zadrugami in v zedinjeni moči vse ovire premagajo? Ali mar niso prav sè združenjem vrli Bohinjci dospeli do tega, da njih sir slovi čez meje naše domovino? Ali mar ni skoro ves sir iz Švajce napravljen od zádrug, ne pa od posamesnih gospodarjev? In prav tako tudi sloveči Holandski i. d. Pač ima neizbrisljive zasluge za to prečastiti gosp. župnik Mesar, in daj Bog, da ga posnemajo tudi drugi častiti duhovni rodoljubi! Ne le ob času poletja, temveč tudi pozimi delujejo mlekarke zádruge in še z večim vspehom zato, ker vsa uprava se more redniše izvrševati. Tako tudi dela Polubinska družba na Tominskem, in splačuje se ji tako bokal mleka po 8 do 10 krajc., v hribih gotovo lepa cena za mleko!

Če se resno poprimemo napredka, ni se nam treba bati, da ne bi spečali mleka po poštenih cenah. Mar nam mora pa biti pred vsem, da si odgojimo boljših molznih krav. In kako to?

Ravnajmo se po zlatih besedah, katere stojé na čelu teh vrstic. Skrbimo, da si zboljšamo domače pleme s tako krvijo, o kateri smo slišali, da slovi po svetu zaradi mlečnosti, in prav Belansko in Pincgavsko pleme, katero kupuje iz subvencij kmetijska družba, je za to sposobno. Kupil sem tudi jaz letos iz doline Belanske kravo, katera — čeravno uže prav visoke brejosti — molze do 7 litrov na dan.

A tudi z domačimi kravami si moremo pomagati. V vsakaterem plemenu nahajajo se vsaj nekatere krave, ki se odlikujejo po obilni molži, in prav le take morali bi naši gospodarji izbirati za pleme. Kedar odločujemo tedaj telce, ali ga bomo ohranili za pleme ali ne, pogledjmo: ali je od dobre molzne krave, katera ne le prvi čas po teletu dobro molze, ampak tudi dolgo časa potem. So krave, katere po teletenju kaj veliko molzejo, kedar se zopet obrejo, kmalo nehajo molsti in več mesecev potem od njih ne vidimo ne kančeka mleka. Takih krav ne imenujem dobrih molzaric, ljubša mi je ona, ki, če tudi po teletu ne molze prav veliko, pa ohrani mleka saj do 7. meseca brejosti. Po Kranjskem se nahajajo uže tudi dobre take krave, in le od takih zbirajmo mladiče za pleme. Tudi od junčeka, namenjenega za pleme, moramo zahtevati, da je od krave izvrstne molzarice, pa tudi od bika, ki je sin od izvrstne molzne krave. Po stariših podedujejo mladiči toliko zunanje, kolikor tudi notranje lastnosti, in med te poslednje spada tudi sposobnost za mlečnost.

Da bi pač hoteli naši živinorejci to neovrgljivo resnico pomisliti in po njej se ravnati! Tudi mi bi potem v teku 20 let dospeli do tega, da bi naša kranjska goveda slovela zaradi mlečnosti. Kaj lep zgled imamo zato na cesarjevi grajščini Kolečki na Českem, kjer so iz domačih krav „Opočneskega“ plemena, katero ne slovi ravno kot molzno pleme, z natančnim izbiranjem najboljših tako daleč dospeli, da dajo sedaj krave po 2000 in več litrov mleka na leto in dan. (Konec prih.)